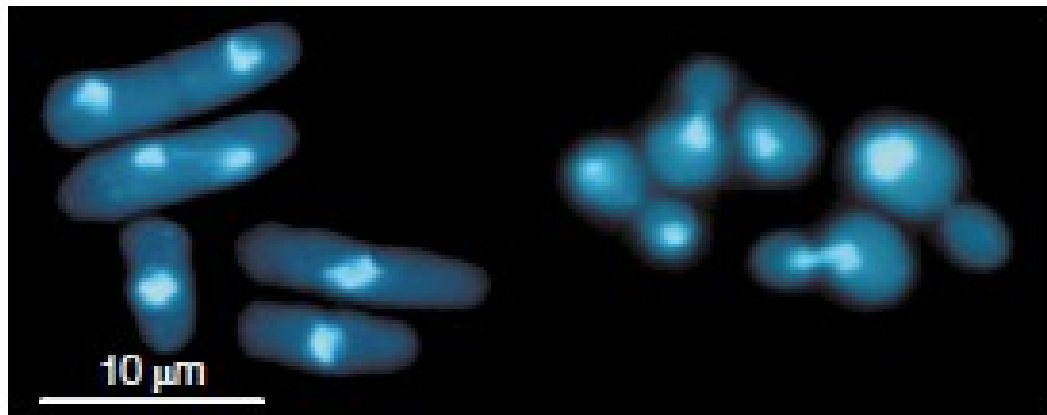

Souhrn 4. přednášky

- Genetické metody
  - Plasmidy (kvasinkové elementy)
  - Integrace (plasmidy, PCR, kazety)
  - Teplotně-sensitivní mutanty (esenciálních genů)
  - Tetrádová analýza
  - Syntetická letalita, epistase, suprese

sec
mutanty

Pomocí těchto genetických metod byly analyzovány metabolické dráhy, proteinové komplexy, evoluce biologických systémů ... připravovány nové kmeny pro biotechnologie ... řešeny otázky týkající se zdraví člověka

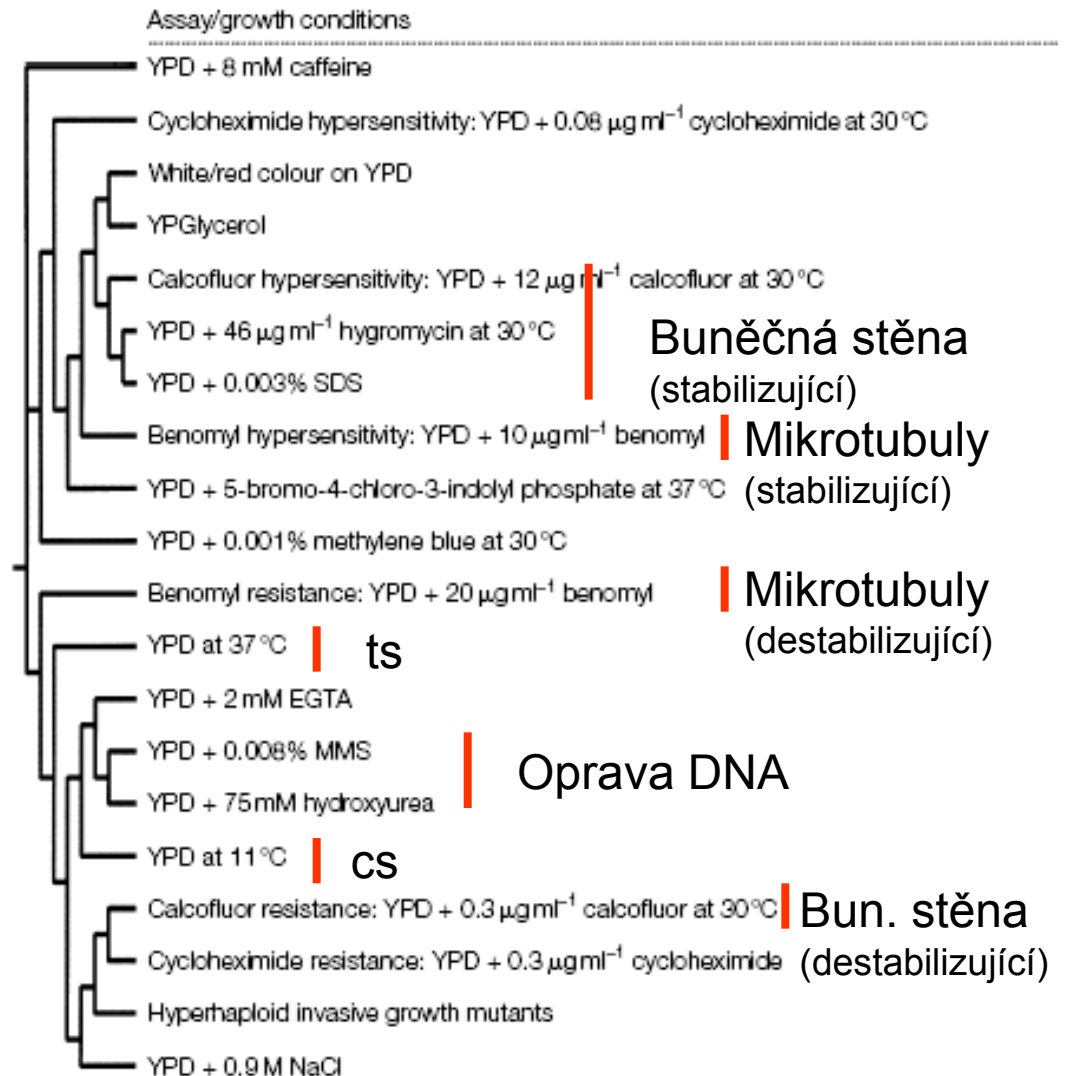
Osnova 5. přednášky

- Genetické metody
  - mutageneze/“screen“
  - komplementace
  - identifikace
- Buněčný cyklus
  - Průběh a regulace BC
  - Synchronizace buněk
  - mechanismy regulace párování
  - Homothalické kmeny

Mutace genu

- studium funkce genu –
fenotyp (1. delece, 2.
mutace)

- mutace přímo v genomu -
mutantní kmeny se testují na
citlivost k různým „toxinům“ –
dále je lze křížit s funkčně
podobnými geny-mutantami
a hledat jejich funkční vztahy
(synthetic lethal x epistatic x
suprese)

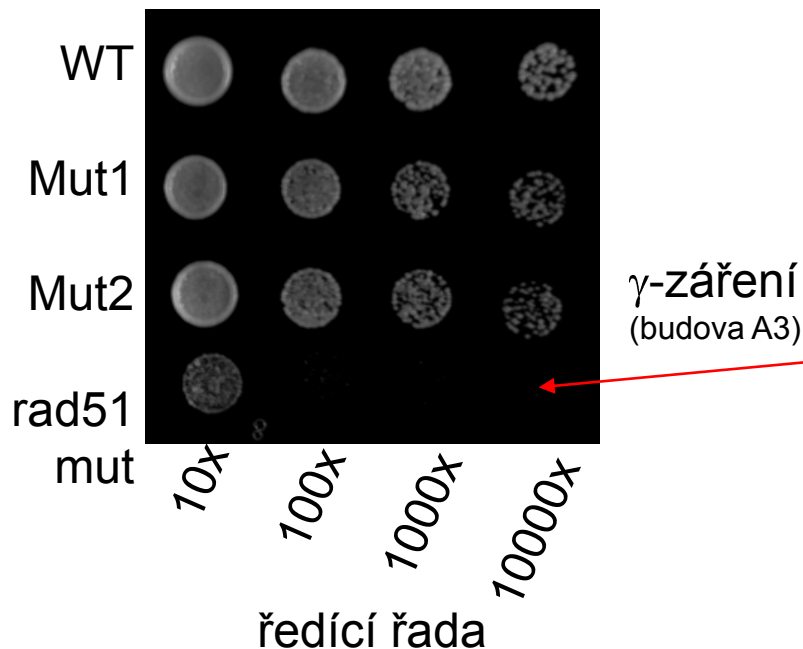

EuroFan projekt

- Studium metabolických drah (*URA*, *GAL* ...)
- ... flokulace, aglutinace (*FLO*, *AGA* ...)
- ... **sekrece**, endocytózy, morfogeneze (*SEC*, *END* ... *ORB*)
- ... mechanismu párování (*STE* ...)
- ... vlivu záření na buňky ... *rad* mutanty (např. *RAD21*, *RAD50*, ***RAD51***, *mutanty*)
- ... buněčného cyklu (***CDC*** ...)

sec

,mutanty

γ -záření
(budova A3)

Izolace mutant

Cloning the Wild-type Gene by Complementation

Transform a *MATa yfg1 ura3-52* strain with a YCp50 library.

Isolate Ura⁺ transformants and score for Yfg⁺

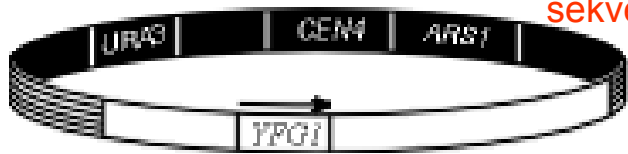

dnes - NGS

Kontrola závislosti na plasmidu na FOA plotnách

Recover the YCp-*YFGI*⁺ plasmid in *E. coli*

Analyze the plasmid by digestion with restriction endonucleases and DNA sequencing

Ověření pravosti (mutant+delece) X supresor na plasmidu

PCR genom sekvenace

MATa yfg1 X

- MATa YFG*⁺
- MATa yfg1*
- MATa yfg2*
- MATa yfg3*
- etc.

Mutagenesis of a haploid *MATa* strain

Detection of Yfg⁻
sec, cdc, rad ...

Yfg⁻

Počet mutací

Complementation

Cross the Yfg⁻ *MATa* mutant to *MATα* tester strains. Isolate diploid strains. Score for Yfg⁺ and Yfg⁻

Meiotic Analysis

Cross mutant to *MATα YFG*⁺

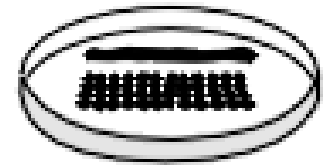
Isolate a diploid strain and Sporulate

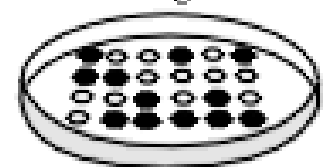
Digest ascus walls

Dissect 4 spores of each tetrad

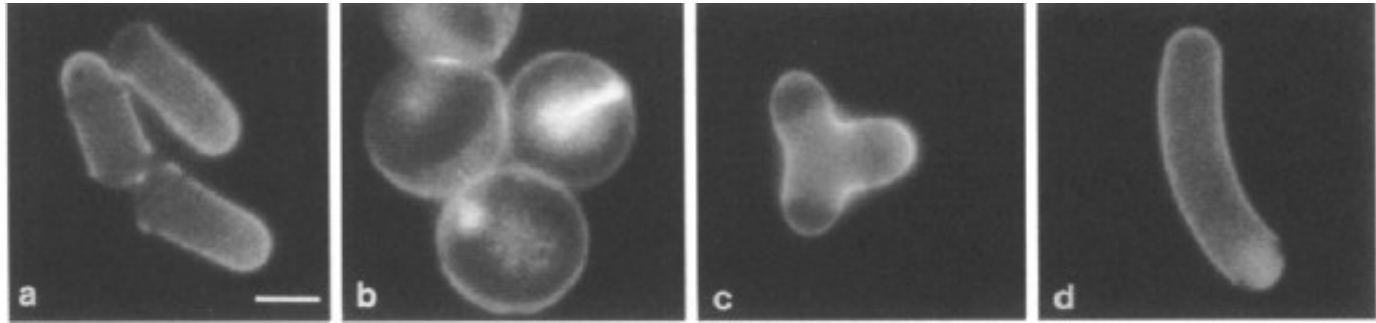

Score for Yfg⁺ and Yfg⁻

Křížení – ověření - jedna mutace, meioticky defekt - rozdělení do komplementačních skupin (allelická kompl.)

- mutagenese *S. pombe* – hledání ts mutant (55 000 kolonii) s defektní morfologií – našli 64 kmenů (3 druhy defektu: 51 kulatých=*orb*, 8 tip elongation aberrant=*tea*, 5 banana=*ban*)

- z 51 *orb* mutant křížených s WT segregovalo 43 v poměru 2:2 tj. jeden gen (8 sterilních), „linkage analysis“ mezi mutantami ukázala 12 *orb* genů (skupin – Tab. I) ... aktinový cytoskelet (polarizovaný růstu)

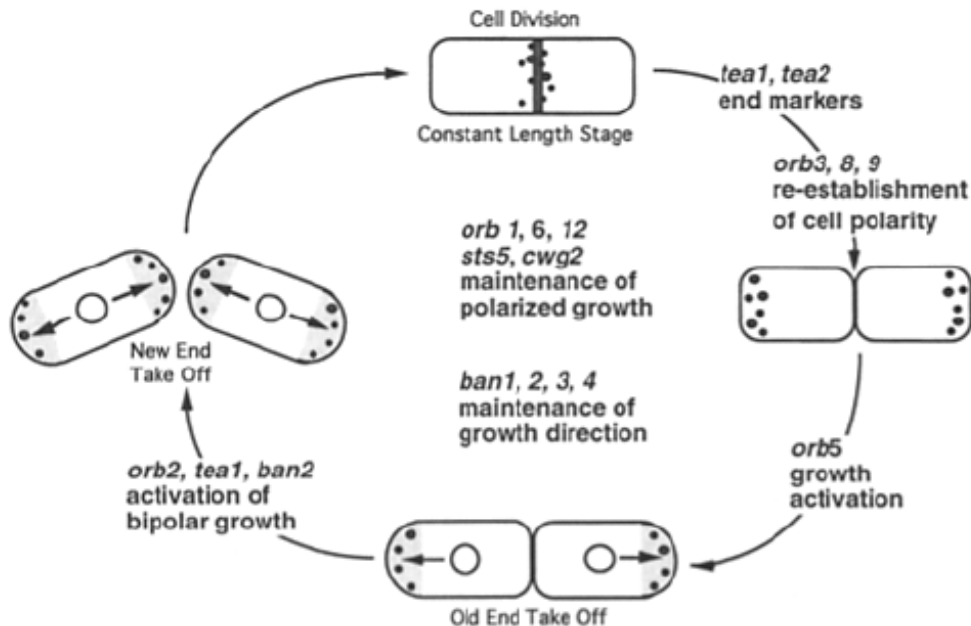

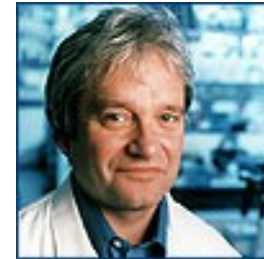
Table I. *orb* Genes

Gene	Alleles	Synthetic lethality	Close linkage*	Multicopy suppression
<i>orb1</i>	6 (3 [±])	<i>orb2, orb6</i>		
<i>orb2</i>	2 (4 [±])	<i>orb1, orb6</i>		
<i>orb3</i>	1 (1 [±])			
<i>orb4</i>	12 (1 [±])		<i>sts5</i> [§]	<i>pck1⁺, pyp1⁺</i>
<i>orb5</i>	2 (2 [±])			
<i>orb6</i>	4	<i>orb1, orb2</i>		
<i>orb7</i>	1		<i>cwg2</i> ^l	
<i>orb8</i>	6	<i>orb9, orb11</i>		
<i>orb9</i>	1	<i>orb8, orb11</i>		
<i>orb10</i>	4			
<i>orb11</i>	2	<i>orb8, orb9</i>	<i>cwg1</i> ^{ll}	
<i>orb12</i>	2			<i>pck1⁺, pyp1⁺, ras1⁺</i>

Nobelova cena za výzkum buněčného cyklu v roce 2001

Leland Hartwell začal studovat buněčný cyklus v 60. letech na *S. cerevisiae*. Podařilo se mu izolovat kvasinky, které měly mutovaný gen kontrolující buněčný cyklus (BC). V následujících letech identifikoval podobným způsobem více než 100 genů kontrolujících buněčný cyklus (např. *CDC28*). Také sledoval citlivost kvasinek na poškození DNA radiací. Zjistil, že BC je při poškození DNA zastaven – aby získal čas na opravu DNA

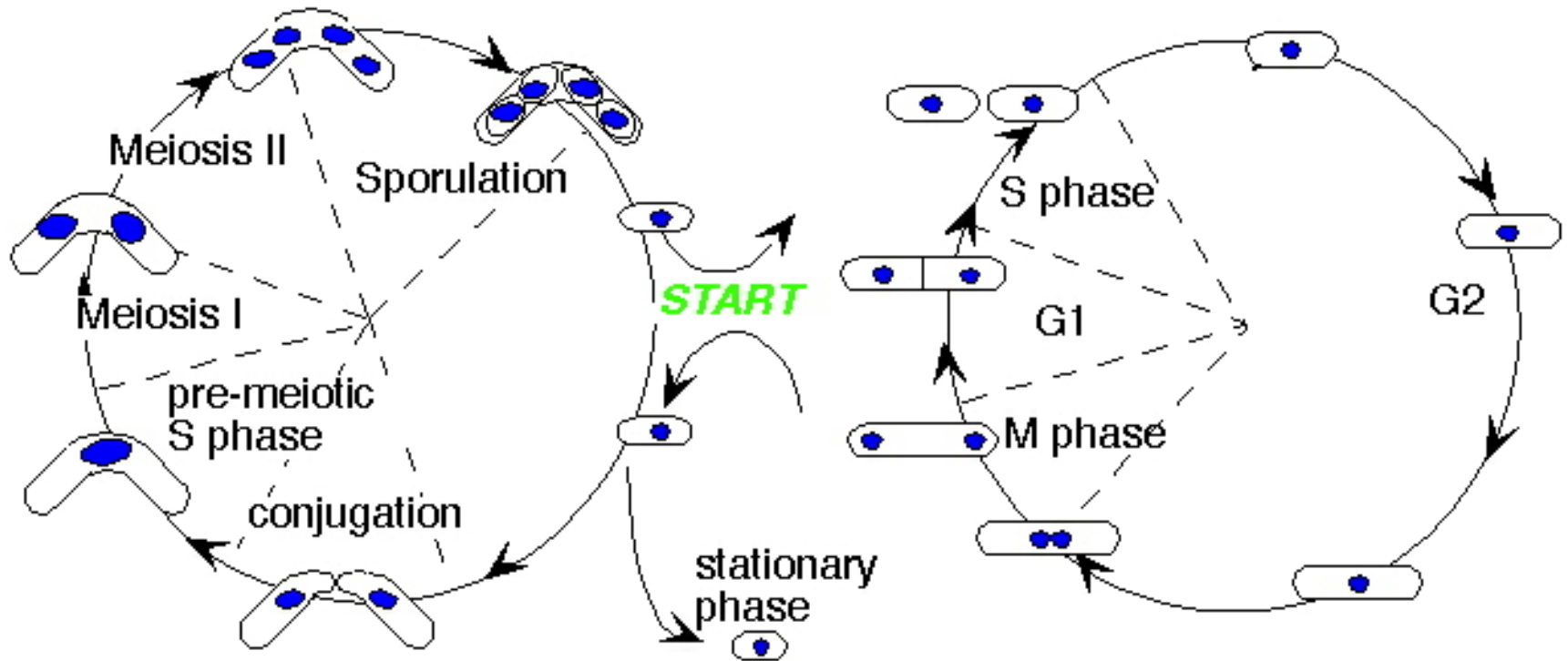
Paul Nurse studoval buněčný cyklus na *S. pombe*. V 70. letech objevil gen *cdc2*, který je zodpovědný za regulaci většiny fází BC. V roce 1987 izoloval homologní lidský gen a nazval jej CDK1 (cyclin dependent kinase).

Tim Hunt na začátku 80. let objevil první cyklin – cykliny jsou proteiny, které jsou syntetizovány a odbourávány (ubikvitinace) během určité části buněčného cyklu. Cykliny se váží na CDK a regulují jejich aktivitu.

Buněčný cyklus *S. pombe*

S. pombe má rovnocenné dělení - vznikají buňky stejné velikosti – hned vstupují do S fáze (jsou dostatečně velké) – pro vstup do mitózy musí být dvojnásobná velikost (kontrola v G2 fázi => nejdelší je G2 fáze)

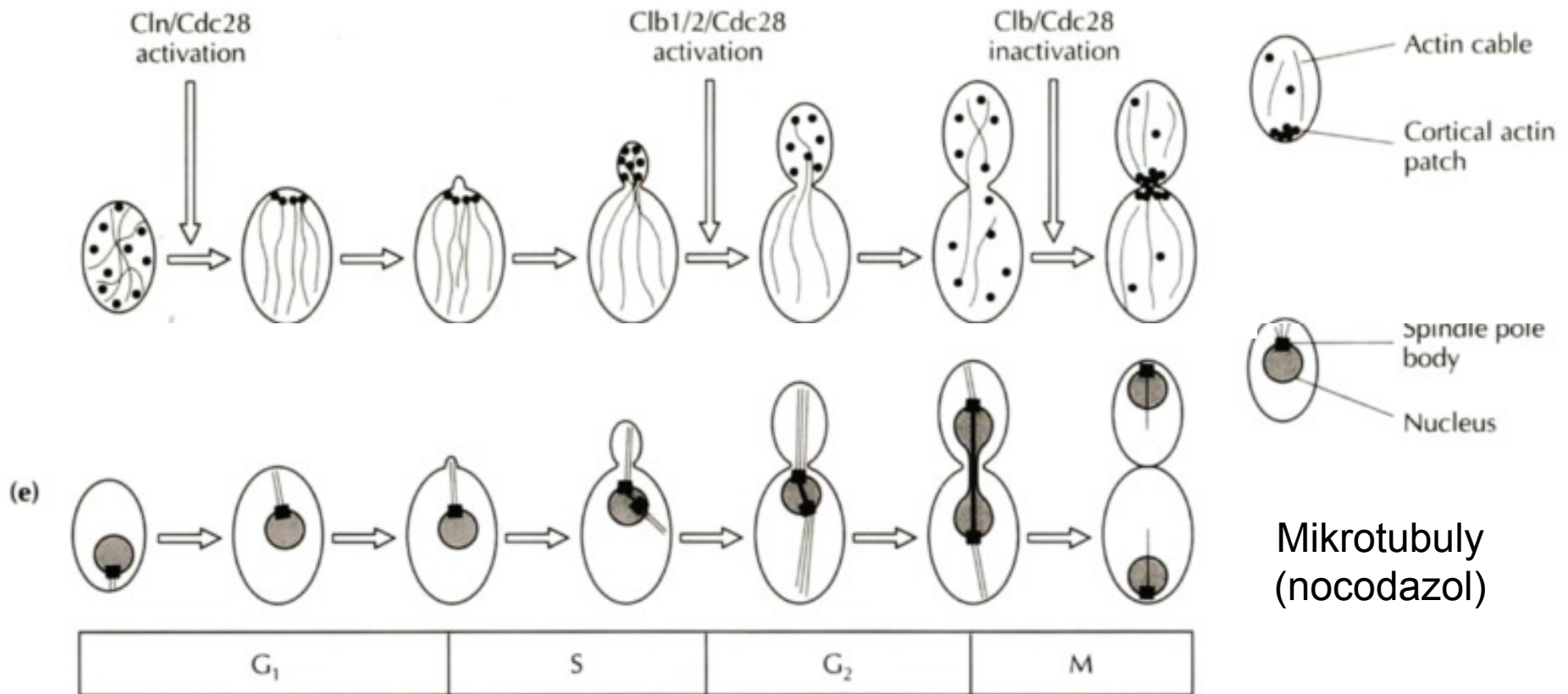
Meiotic cycle

Vegetative (mitotic) cycle

- nestálé diploidní buňky vstupují do meiosis hned po konjugaci (*ade6-M210xade6-M216*)
- pro konjugaci je kritická G1 fáze jako u *S. cerevisiae*

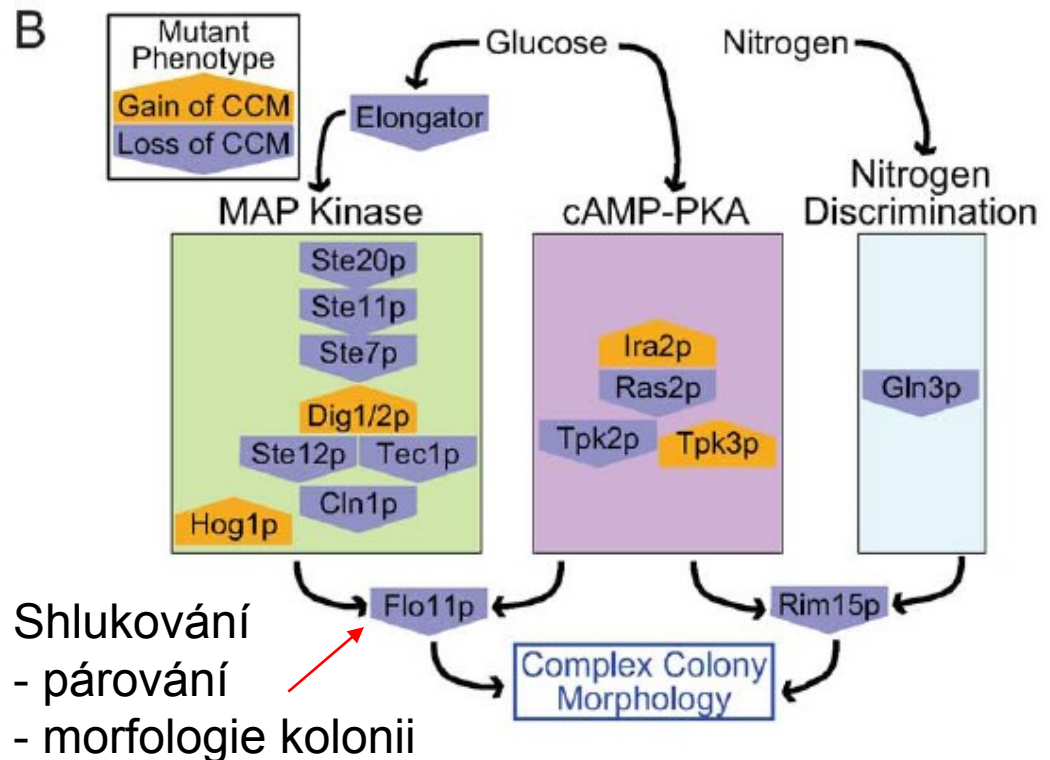
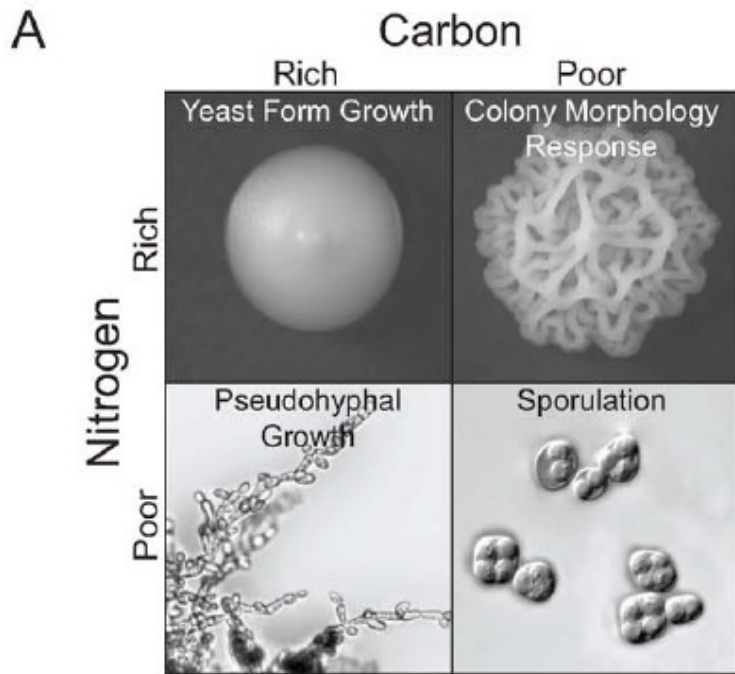
Buněčný cyklus *S. cerevisiae*

- zahájení tvorby pupene a duplikace SPB – začátek S fáze
- rozchod jaderných plaků na opačné póly – přechod z S do G₂ fáze
- jádro se protahuje – začátek M fáze (mitózy) - mikrotubuly
- oddělení pupene – cytokineze – přechod z M do G₁
- Oddělená dceřinná buňka je menší než mateřská – nerovnocenné dělení – pro další dělení musí dosáhnout určité velikosti => dlouhá G₁ fáze

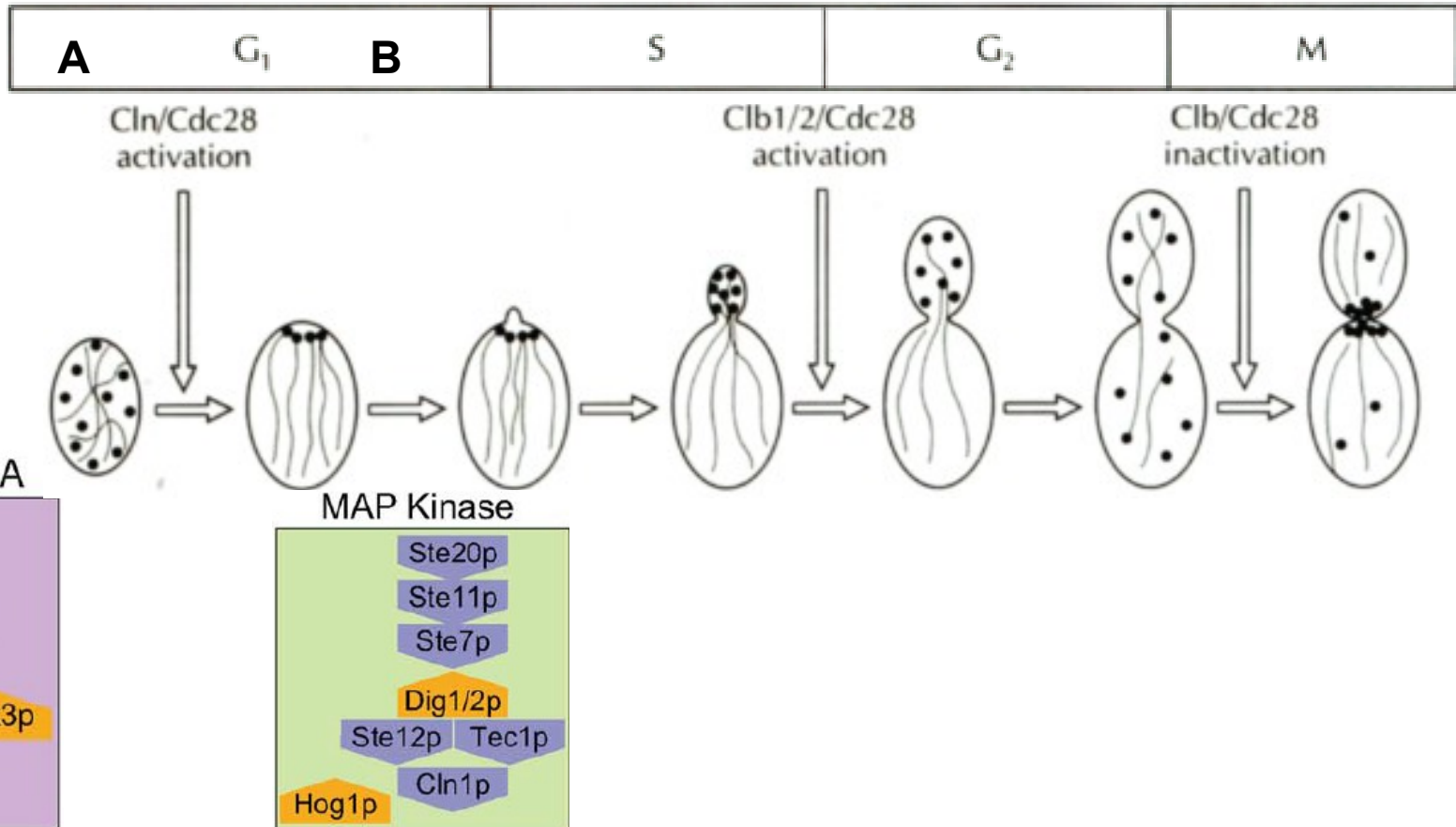
Klíčovým mezníkem BC u *S. cerevisiae* je START, kdy se rozhoduje o přechodu z G1 do S fáze:

- pro další dělení musí buňka v G1 fázi dosáhnout určité velikosti
- při nedostatku živin aretuje v G1 nebo posléze přechází do stacionární fáze (vyčerpání živin)
- nedostatek dusíku – růst pseudohyf
- při nedostatku N a C (diploidní buňky) zastavují v G1 a zahajují sporulaci
- haploidní buňky v přítomnosti partnera zastavují v G1 fázi a konjugují

Klíčovým mezníkem BC u *S. cerevisiae* je START, kdy se rozhoduje o přechodu z G1 do S fáze:

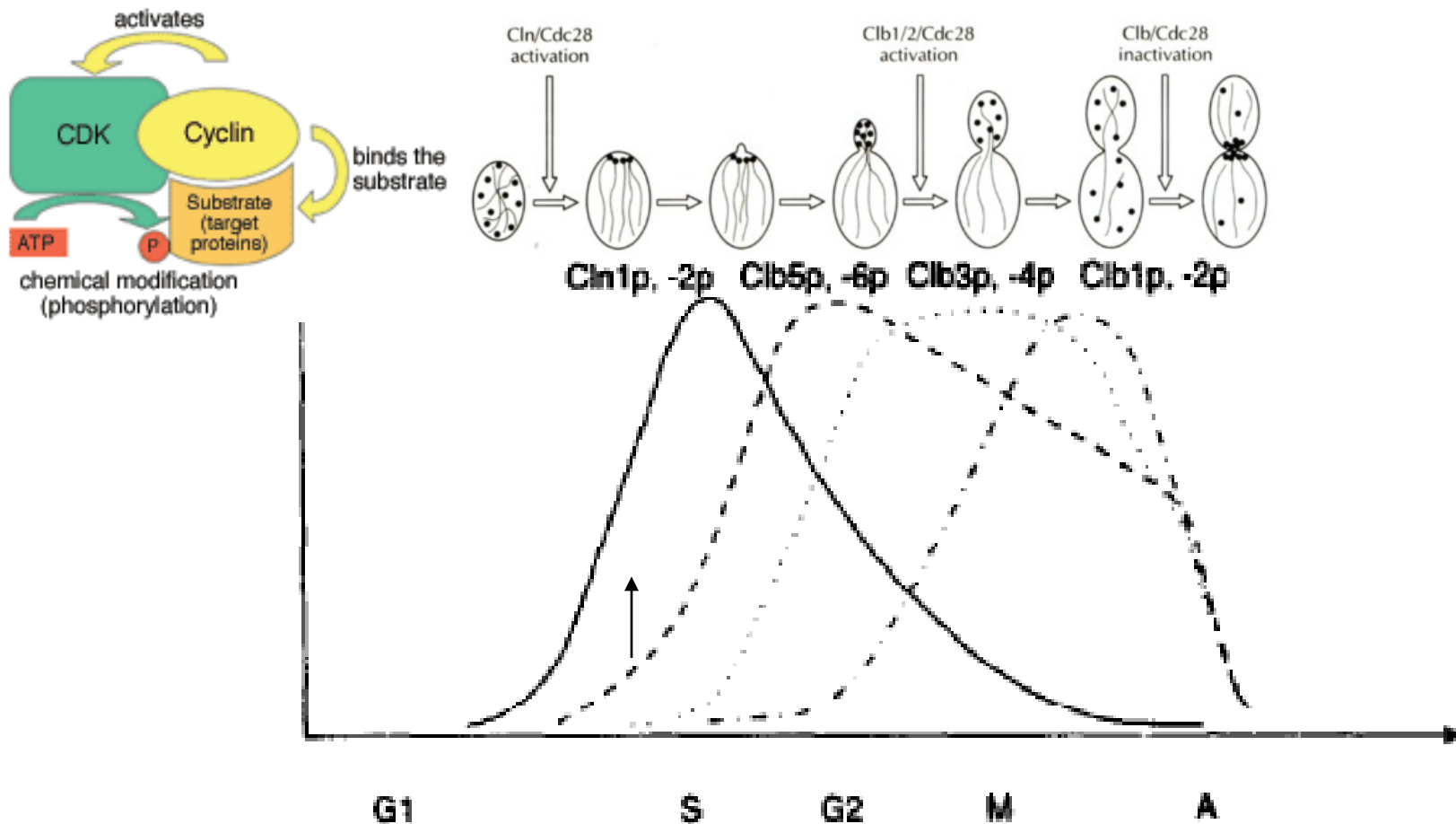
- STARTovní interval lze rozdělit na úsek A a B
- v úseku A se rozhoduje o přechodu do stacionární fáze (mutanty zastavené v této fázi nemohou konjugovat)
- v úseku A hrají roli *CDC25* a *CDC35* (komponenty RAS dráhy - živiny)
- v úseku B se rozhoduje o konjugaci či sporulaci (zastavení pomocí alfa-faktoru, nemůže být zvolena alternativa přechodu do stacionární fáze)
- pro úsek B (a další „checkpoints“) je klíčový *CDC28* (tj. CDK1) a příslušné cykliny

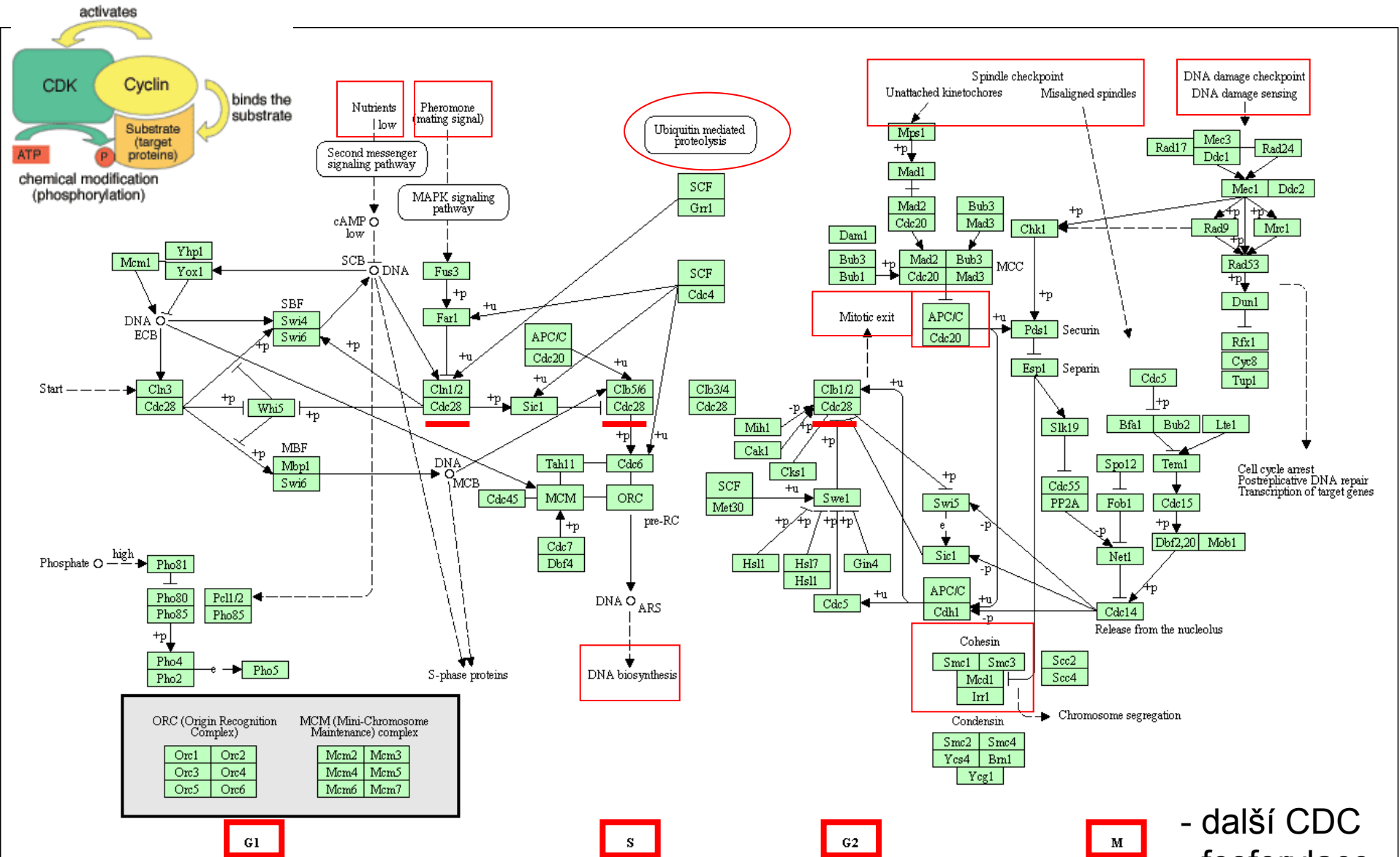
CDC28 a cykliny u *S. cerevisiae*

Interakce fosforylované Cdc28p s cyklinem vzniká aktivní komplex:

- v G1 fázi *Cln1p* a *Cln2p* (CLN3 mRNA je konstantní)
- pro vstup do S fáze jsou nutné *Clb5p* a *Clb6p* (transkripce stimulovaná CLN)
- zahájení mitózy se účastní *Clb3p* a *Clb4p*
- mitózu ukončují *Clb1p* a *Clb2p* a jejich degradace

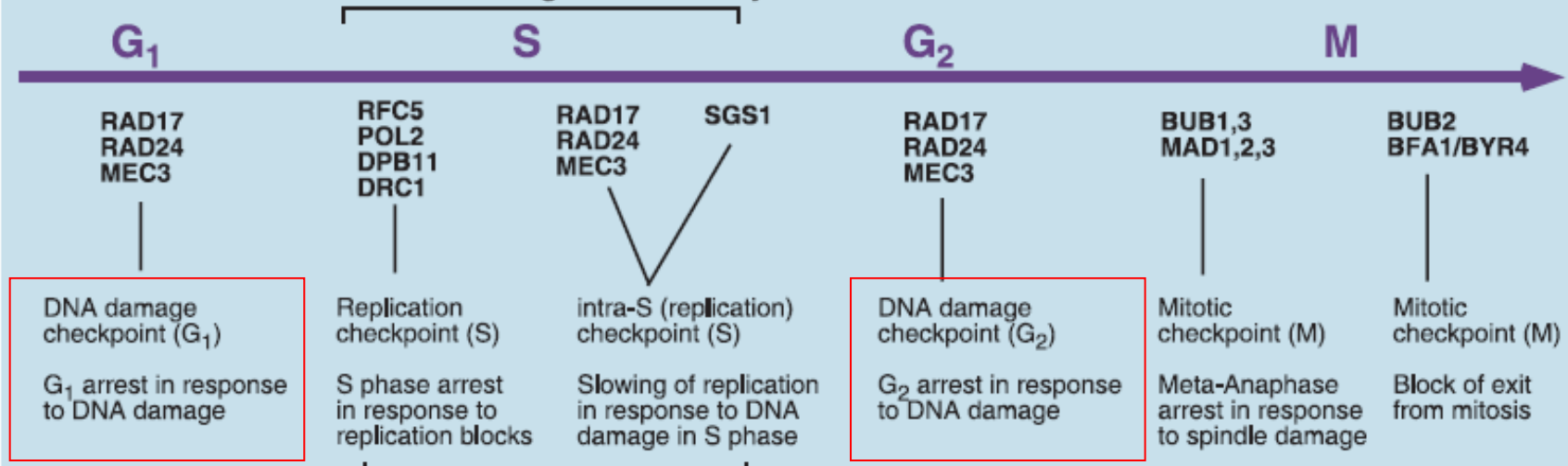

Buněčný cyklus *S. cerevisiae* - detail

- další CDC
- fosforylace
- ubiquitylace

Maintenance of genome stability

DNA damage checkpoint (G₁)
G₁ arrest in response to DNA damage

DNA damage checkpoint (G₂)
G₂ arrest in response to DNA damage

Transducer and effector functions

- MEC1
- TEL1
- MRE11-RAD50-XRS2
- RAD9
- RAD53
- DUN1
- RAD55
- PDS1

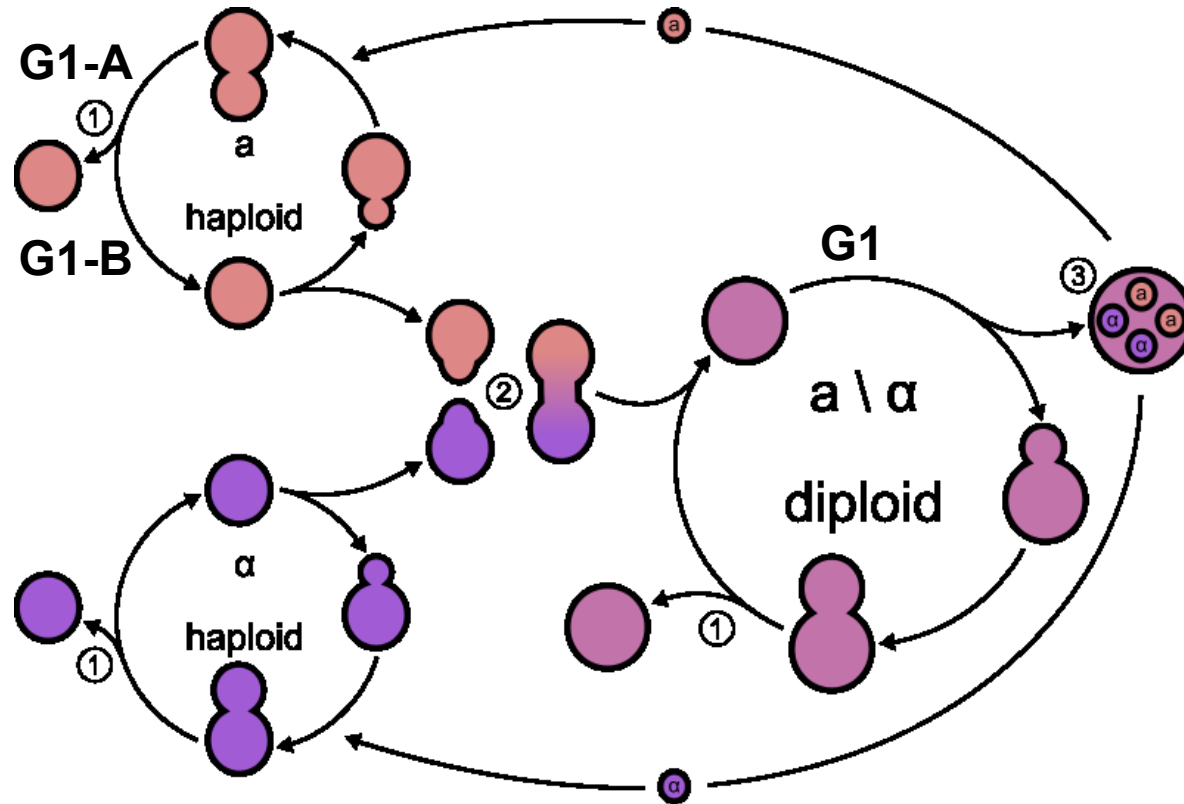
Human homologs		
Yeast	Human	Cancer syndrome
MEC1/TEL1	ATR/ATM	Ataxia telangiectasia
MRE11	MRE11	Ataxia telangiectasia-like disorder
XRS2	NBS1	Nijmegen breakage syndrome
RAD53/DUN1	hCHK2	Li-Fraumeni syndrome
SGS1	BLM/WRN/RTS	Bloom, Werner & Rothmund-Thomson syndromes

Kolodner et al, Science (2002)

Checkpoints slouží buňce ke kontrole úplnosti či správnosti průběhu určité části buněčného cyklu či procesu – např. buňka nemůže nechat neopravené dvouřetězcové zlomy DNA nebo jiná poškození DNA (podle fáze buněčného cyklu opravuje různými mechanismy)

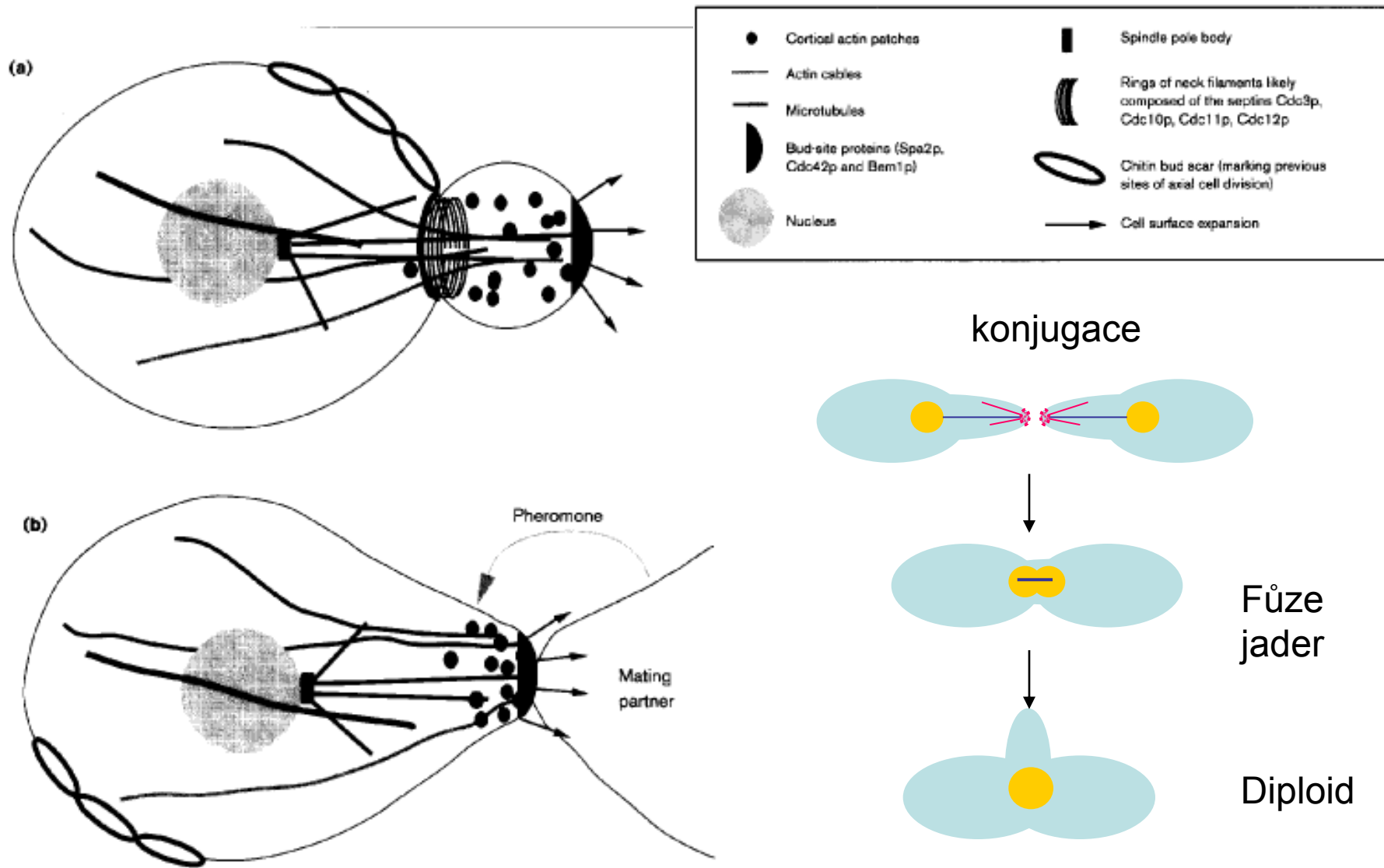
- Více v dalších přednáškách

Synchronizace *S. cerevisiae* buněk

- v úseku A jsou buňky „nedorostlé“ – elutriace (centrifugace dle velikosti buněk) – tzv. **G0 synchronizace**
- v úseku B se rozhoduje o konjugaci - za přítomnosti alfa-faktoru (krátký syntetický peptid) dochází k zastavení buněčného cyklu – **G1 synchronizace**
- HU inhibuje syntézu nukleotidů potřebných pro replikaci – **synchronizace v S fázi**
- nocodazol blokuje polymeraci tubulinu – schází mikrotubuly pro mitózu – **G2 synchronizace**
- ts mutanty různých *CDC* genů – různé fáze buněčného cyklu

Párování *S. cerevisiae*

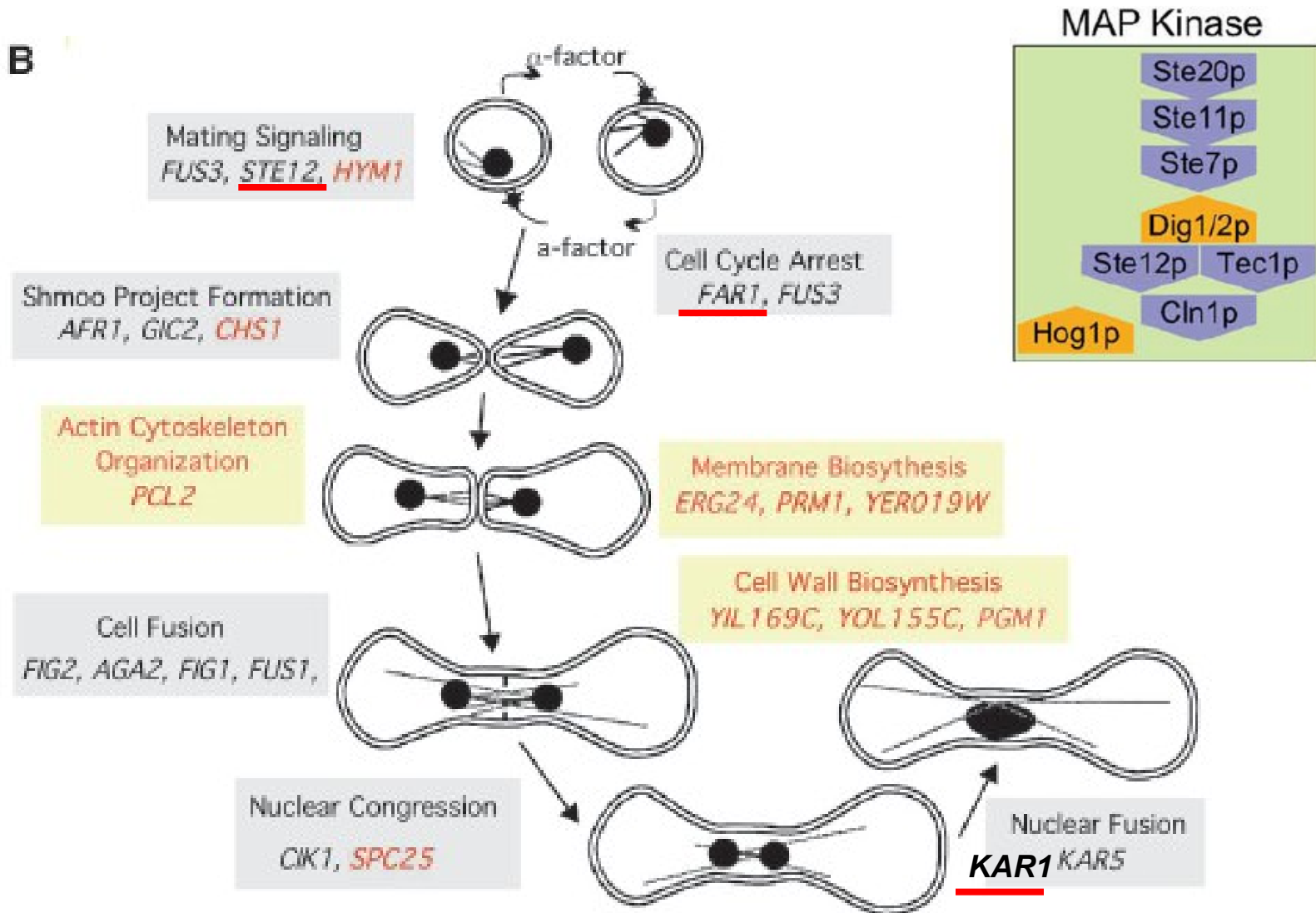

Chant, Curr Opin in Cell Biol, 1996

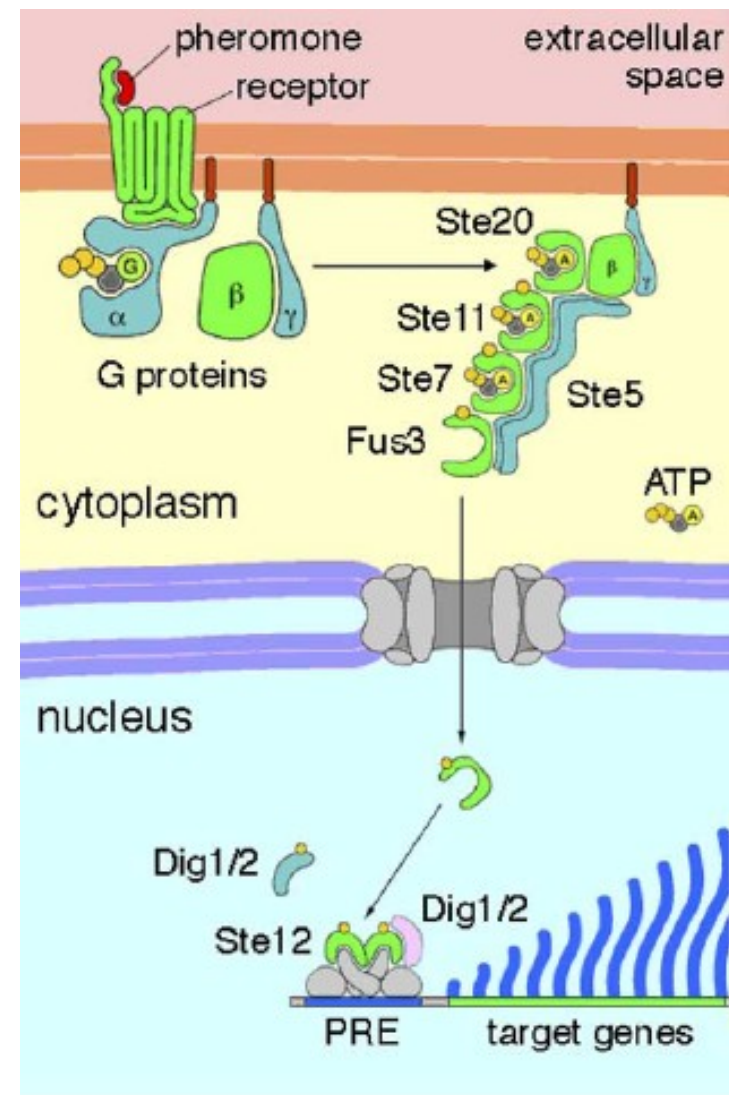
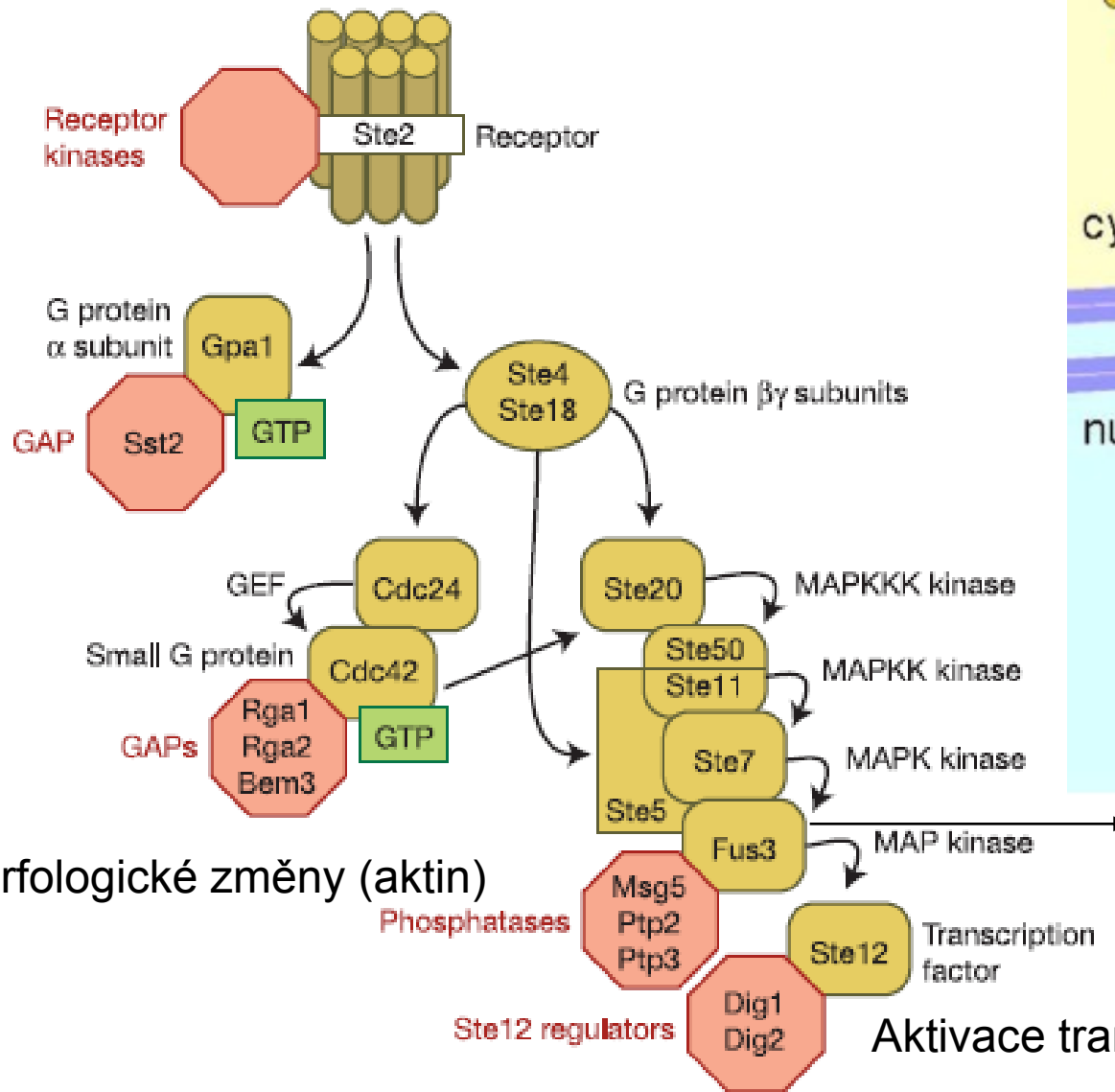
Vybudování buněčné stěny přemostující „shmoo“ výběžky

Funkce jednotlivých proteinů v průběhu párování/matingu

Signální dráha – α faktor

ChIP on CHIP - Ste12p transkripční faktor (indukované geny)

A

Binding		Expression		Name	Binding			
before	after				before		after	
		α -0'	α -15'	α -30'	α -45'	α -60'	α -90'	α -120'
				Gal::Ste12				
				Ste12 Δ				
				Ste12 Δ + α				

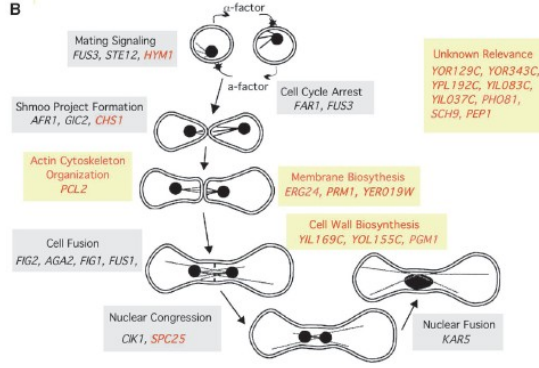

Name	ratio	<i>P</i> -value	ratio	<i>P</i> -value
PRM1	2.7	1.3×10^{-4}	6.2	4.5×10^{-5}
ERG24	2.7	1.3×10^{-4}	6.2	4.5×10^{-5}
PCL2	3.3	4.2×10^{-5}	6.8	5.8×10^{-5}
FIG2	2.6	2.2×10^{-4}	5.6	9.5×10^{-5}
STE12	4.1	1.4×10^{-6}	4.1	3.1×10^{-4}
FUS1	5.0	2.8×10^{-7}	4.1	5.6×10^{-4}
FUS3	3.3	3.9×10^{-5}	5.4	2.0×10^{-3}
PEP1	3.3	3.9×10^{-5}	5.4	2.0×10^{-3}
YOR129C	0.7	0.13	5.2	1.0×10^{-4}
AFR1	1.0	0.86	5.1	1.0×10^{-4}
GIC2	1.4	0.11	5.0	1.2×10^{-4}
YOR343C	1.1	0.70	3.9	4.1×10^{-4}
CHS1	0.9	0.66	4.1	4.2×10^{-4}
SCH9	1.3	0.21	4.2	4.5×10^{-4}
KAR5	1.2	0.37	3.8	4.7×10^{-4}
YPL192C	0.9	0.35	3.6	6.5×10^{-4}
YER019W	1.3	0.20	4.1	6.6×10^{-4}
SPC25	1.3	0.20	4.1	6.6×10^{-4}
YIL083C	1.0	0.67	3.6	7.1×10^{-4}
PGM1	2.0	0.01	3.8	7.2×10^{-4}
YIL037C	1.1	0.55	3.4	8.2×10^{-4}
YIL169C	1.6	0.07	3.3	1.2×10^{-3}
AGA1	1.4	0.11	3.1	1.9×10^{-3}
YOL155C	1.0	0.73	3.0	2.1×10^{-3}
CIK1	0.9	0.76	3.0	2.2×10^{-3}
FAR1	1.3	0.22	3.0	2.4×10^{-3}
PHO81	1.0	0.83	2.9	2.7×10^{-3}
HYM1	1.4	0.18	2.7	4.9×10^{-3}
FIG1	1.2	0.38	2.9	5.0×10^{-3}

>5/1   3/1   <1/1   <1/5   1/2   1/1   2/1   >5/1

B

Unknown Relevance
YOR129C, YOR343C,
YPL192C, YIL083C,
YIL037C, PHO81,
SCH9, PEP1

Description

- Pheromone-regulated membrane protein
- C-14 sterol reductase (adjacent to *PRM1*)
- Cyclin partly in association with Pho85p
- Protein involved in mating induction
- Transcription factor required for mating
- Protein required for cell fusion during mating
- MAPK mediating mating pheromone signaling
- Receptor for vacuolar sorting (adjacent to *FUS3*)
- Protein of unknown function
- Protein involved in morphogenesis of the mating projection
- Putative effector of Cdc42p, important for bud emergence
- Protein of unknown function
- Chitin synthase I, functions during cell separation
- Serine/threonine protein kinase that is activated by cAMP
- Membrane protein required for homotypic nuclear fusion
- Protein of unknown function
- Moderately similar to mammalian neutral sphingomyelinases
- Protein of the spindle pole body
- Protein of unknown function
- Phosphoglucomutase
- Protein of unknown function
- Protein of unknown function
- a-Agglutinin anchor subunit
- Similar to *S. cerevisiae* glucan 1,4- α -glucosidase
- involved in spindle formation and karyogamy
- Involved in cell cycle arrest for mating
- CDK inhibitor for Pho80p-Pho85p complex
- Protein with similarity to *Aspergillus nidulans* hymA
- Protein required for efficient mating

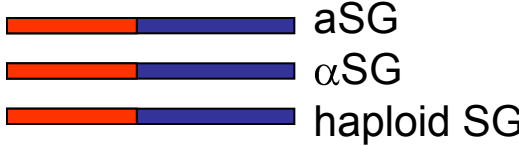
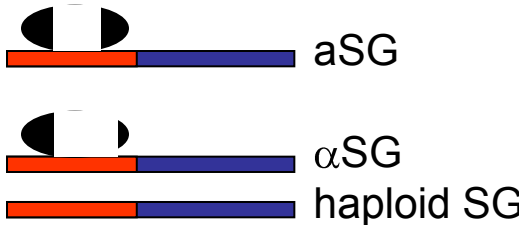
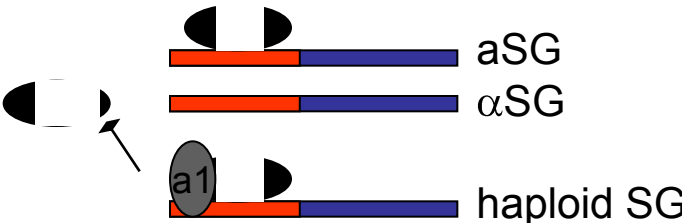
Regulace transkripce v haploidních buňkách (konstitutivní)

a1, a2 + α 1, α 2 - transkripční faktory, které ovlivňují transkripci 3 skupin genů

a-spec.= *MFA1,2* (a-feromon), *STE2* (α -receptor), *STE6*, 14 (úprava a sekrece feromonu)

α -spec.= *MF α 1,2* (α -feromon), *STE3* (a-receptor), *STE13*, *KEX2* (proteasy)

haploid spec.= *STE4,18* (podjednotky G-proteinu), *RME1* (inhibitor meiosis)

MAT lokus	Typ buňky	Geny kontrolované MAT lokusem
a1, a2	a haploid	 aSG ON α SG OFF haploid SG ON
α 1, α 2	α haploid	 aSG OFF α SG ON haploid SG ON
α 1, α 2 a1, a2	diploid	 aSG OFF α SG OFF haploid SG OFF

Chromosom III

Chromosom III obsahuje:

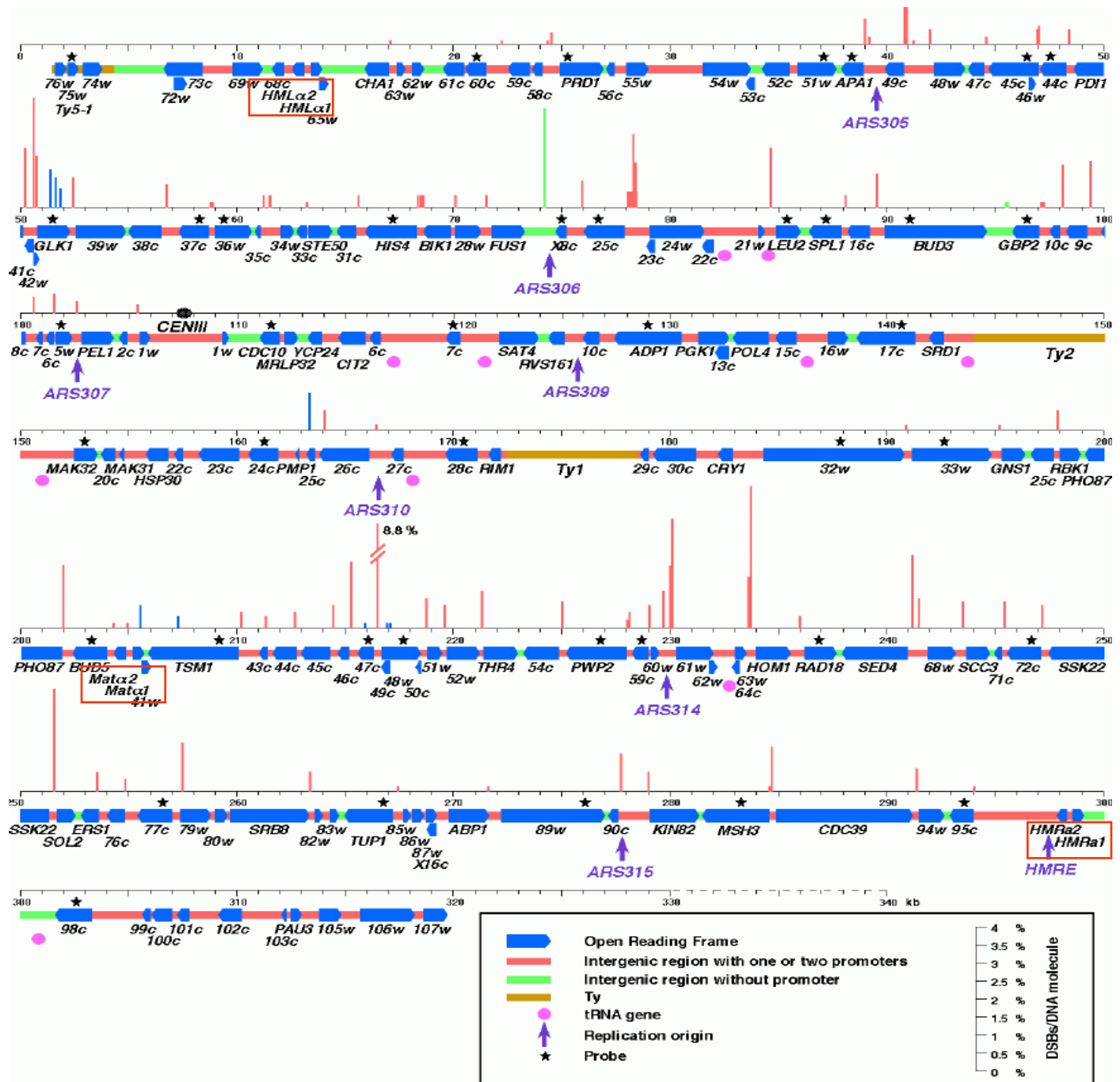
- MAT lokus
- MAT a (HMR) kazeta
- MAT α (HML) kazeta

HML a HMR jsou tiché alely (heterochromatin)

Co $\alpha 1$, $\alpha 2 + \alpha 1$, $\alpha 2$ kódují? (transkripční faktory)

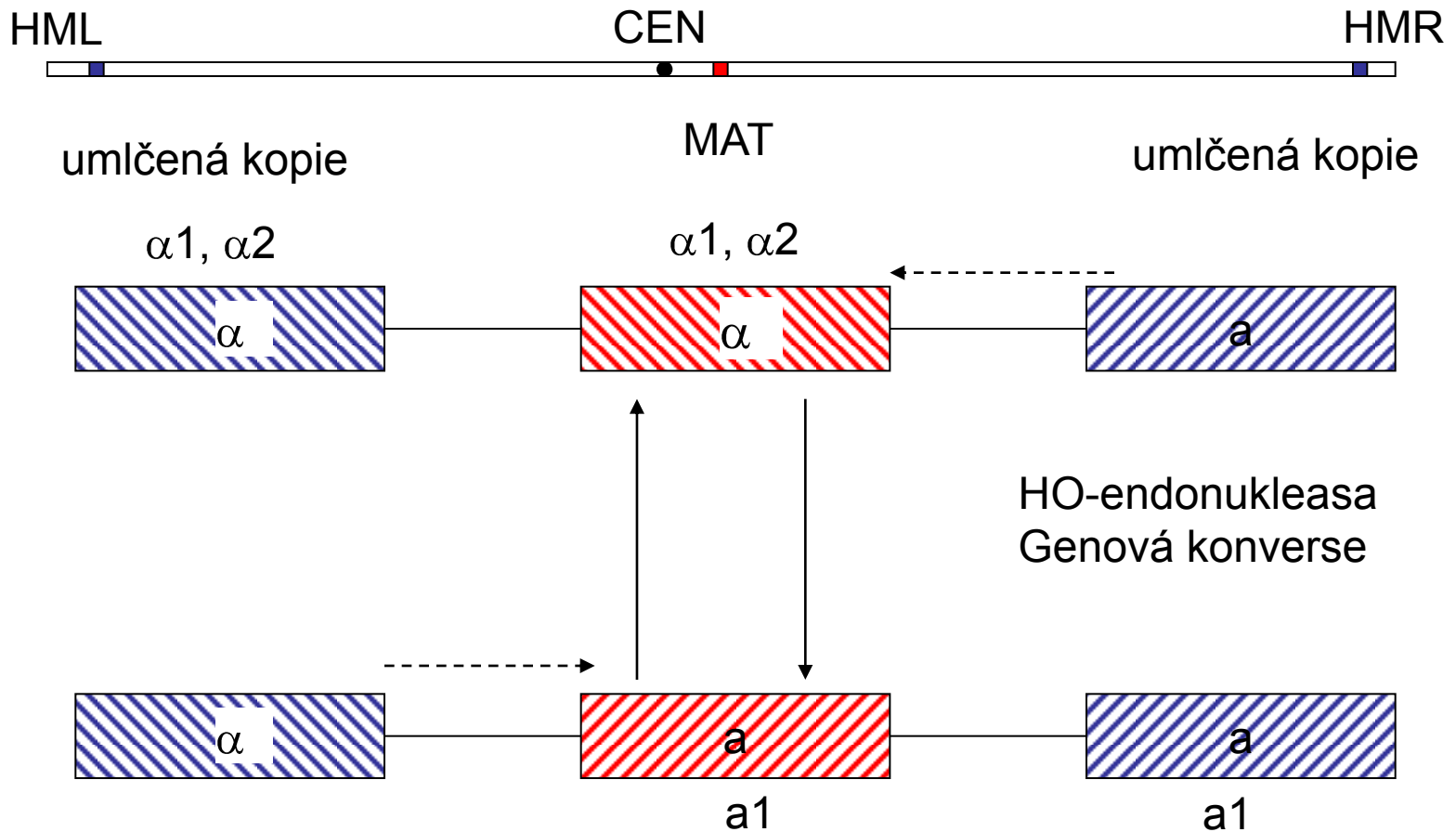
HO endonukleasa – výměna kazet v MAT lokusu (rozeznává specifické sekvence)

Heterothalické – stabilní
Homothalické – přepínají párovací typ

Přepínání párovacího typu

Chromosom III

HO endonukleasa rozeznává a štípe specifické sekvence

Používá se pro vygenerování DSB a studium mechanismů opravy poškozené DNA

Přepínání párovacího typu

DNA z MAT lokusu je HO endonukleasou vystřižena a na její místo se překopíruje sekvence z kazety opačného páru

- HO endonukleasa je exprimována pouze v mateřské buňce v G1 fázi (dceřinná si uchováá původní typ)

Current Opinion in Cell Biol 8 (1996)

homothalické

